

**Nokon kjem
til å komme**

av jon fosse

Nokon kjem til å komme

av Jon Fosse

Han
Ho
Mannen

JAN GRØNLI
UNN VIBEKE HOL
LASSE KOLSRUD

Regi
Scenografi

OTTO HOMLUNG
KARI GRAVKLEV

Inspisient
Teknisk produsent
Maske
Lyd
Lyssetjar
Rekvisitør
Sufflør
Scenekoordinatorar

KRZYSZTOF SELIGA
MARTIN MUSTO
BRITT-HELEN RIISE
DAG BACKER
PER GUNNAR GULSTUEN
HELGE FYKSE
ASTRID HELLESEN
EIVIND MOLAND
KARL OTTO TANGEN

Foto Helge Hansen

Programredaksjon:

Jon Fosse, Otto Homlung,
Cecilia Ölveczky, Kari Lise Kolås

Formgjeving: Knut-Jarle Hvitmyhr

Uppremiere 26. april 1996 på Scene 2

(havet)

i skrift

mot det forskjellige og
samstundes innanfor nettopp det same
som havet Eg står og ser utover havet
Eg ser blått og kvitt i skiftingar
slik vinden går gjennom kledda
Eg ser himmel og hav
Det er blått Det er kvitt Det er havet
Eg ser utover havet
Eg ser over eit sund, mot lysa i ein by
Eg ser skip gå gjennom sundet
og eg tenkjer utan å tenkje
at eg kan sjå havet
Men havet kan ikkje sjå meg
Eg ser havet

Jon Fosse

Skodespelet *Nokon kjem til å komme* ligg alt føre i tysk, ungarsk og fransk omsetjing. Utgitt på Det Norske Samlaget april -96.

Nokon kjem til å komme

Quelqu'un va venir

Valaki jöni foq

Da kommt noch wer

Ho (muntert)
No er vi snart i huset vårt

Elle(gaiement)
Maintenant nous serons
bientôt dans notre maison

Nö
Hamarosan a házunkban
leszünk

Sie (munter)
Nun sind wir bald in
unserem Haus

Han
Huset vårt

Lui
Dans notre maison

Férfi
A mi házunk

Er
Unser Haus

Ho
Eit gammalt vakkert hus
Langt borte frå andre hus
og frå andre folk

Elle
Une belle vieille maison
Loin des autres maisons
et des autres gens

Nö
Egy öreg szép ház
Távol a többitől
és másoktól

Sie
Ein altes schönes Haus
Weitweg von anderen Häusern
und von anderen Leuten

Han
Du og eg åleine

Lui
Toi et moi seuls

Férfi
Te és én egyedül

Er
Du und ich allein

Ho
Ikkje berre åleine
men åleine saman
(Ho ser han opp i ansiktet)
Huset vårt
I dette huset skal vi vere
saman
du og eg
åleine saman

Elle
Pas simplement seuls
mais seuls ensemble
(Elle lève les yeux vers son
visage)
Notre maison
Dans cette maison nous
serons ensemble
toi et moi
seuls ensemble

Nö
Nemcsak egyedül
de egyedül együtt
(a Férfi arcába néz)
A házunk
Ebben a házban leszünk
együtt
te és én
egyedül együtt

Sie
Nicht nur allein
sondern allein zusammen
(Sie blickt in sein Gesicht
hoch)
Unser Haus
In diesem Haus werden wir
zusammensein
du und ich
allein miteinander

Han
Og så skal ingen komme
(Dei stiller seg opp, står og
ser mot huset)

Lui
Et personne ne viendra
(Ils s'arrêtent et regardent
la maison)

Férfi
És senki sem jön
(elcsendesedik, a házat
nézi)

Er
Und niemand wird kommen
(Sie bleiben stehen und
sehen das haus an)

Omsett av Terje Sinding

Omsett av Ferenc Kovács

Omsett av Hinrich Schmidt-Henkel

Jon Fosse seier:

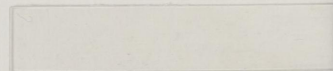
Eg skriv på nynorsk fordi det er mitt språk. Ikkje fordi eg vil insistere på noko som helst.

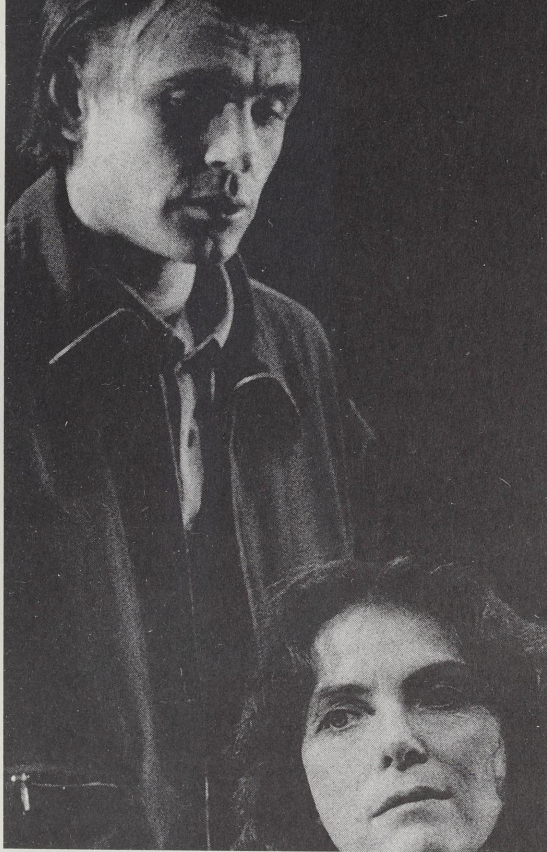

Skrift er voldsomt fysisk, som å arbeide med musikkinstrument. Eg er ein slags litterær countrysongar. Jacques Derrida har betydd mykje for meg, men det har òg ein countryartist som Willie Nelson. Begge to har djupe innsikter. Det seier eg ikkje for å vere folkeleg. Eg hatar folkeligheit. Eg seier det fordi eg meiner det. Nelsons stemme kjem frå ein merkjeleg stad. Eg høyrer skriften i stemma. Den same kjensla får eg når eg les Derrida.

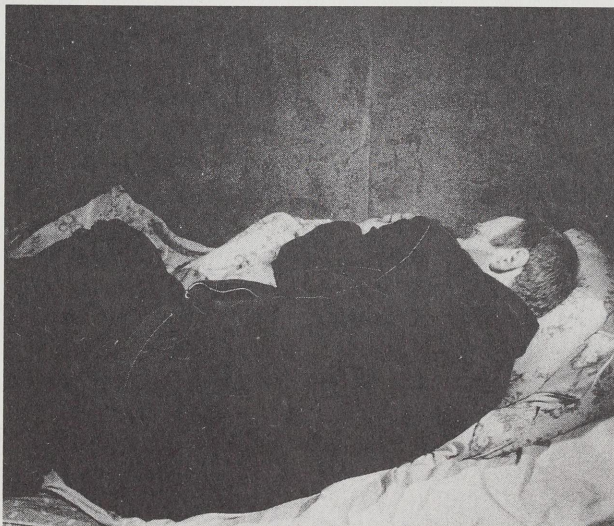
Kva så med teatret? Noko av min store motvilje mot teatret har nok nettopp gått på at det for meg såg ut til at det einaste teatret hadde å by på, var kultur, ikkje kunst. Det einaste teatret kom med, var eit rom for det som på meg verka som noko anstrengte kulturelle ytringar.

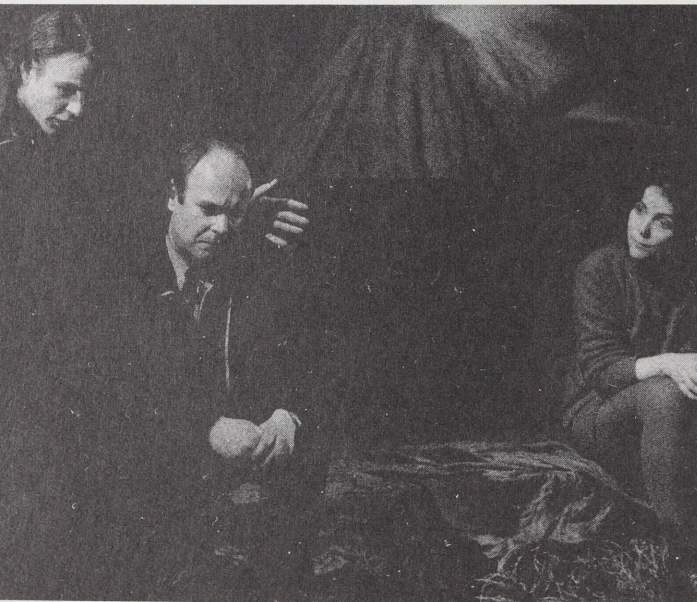

Likevel, eg hadde opplevd at også teatret kunne ta spranget frå kultur og til kunst - og når teateret først blei kunst, blei det det til gjengjeld. Det hadde eg erfart. Og når det skjedde, hadde ein møtt noko, ei markert taus røyst, ein aldri før hadde møtt. Ein hadde faktisk blitt merkt av ei taus røyst og eins eige liv såg etter møtet med den røysta annleis ut enn det før gjorde.

Men sjølv om nok også teater kunne vere kunst, betydde sjølv sagt ikkje det at ein sjølv skulle skrive for teater. For sjølv skrive for teater? Nei etter som ryktet gjekk i forfattarkrinsane, var det noko ein berre gjorde dersom ein ville seg sjølv vondt. Teaterfolk gjekk det ikkje an å ha noko med å gjere for forfattarar.

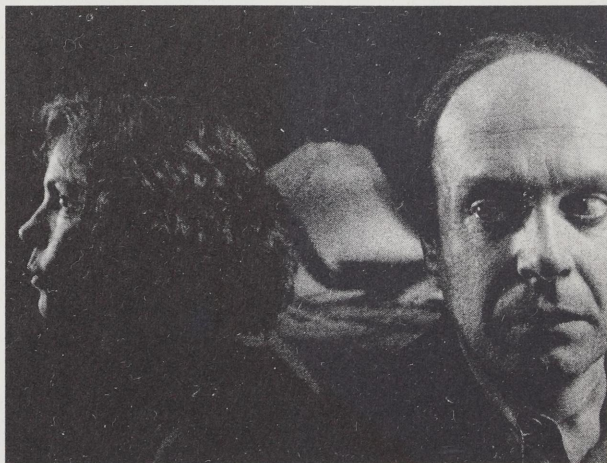

Og så viste det seg sjølv sagt at teaterfolk var eit folkeferd med mykje nervar og mykje sensibelt nærver, minst like kjekke å halde seg med som dei meir innbitne i andre kunstnargrupper.

Den som prøver å skriva ei god historie, skriv som oftast ei dårleg historie. Ein må ikkje fortelja ei god historie. Ein må laga noko som vert opplevd som ei god historie. Tradisjonelt er det sagt at den modernistiske kulturen ikkje fortel ei historie, men det er feil. Alle romanane eg har skriva er modernistiske tekstar som fortel ei historie.

Når teatret - i alle fall det teatret eg ser for meg - forlet den kulturen det som oftast ikkje overskrir og blir til kunst, er det altså ikkje først og fremst det uhørde innhaldet som er overskridande, heller ikkje er det forma, det at ein møter ei form ein aldri før har møtt (for i ein viss forstand er alltid innhaldet nytt, i alle stykke, same kor dårlege dei måtte vere, og i ein viss forstand er faktisk også forma alltid ny, faktisk også frå framsyninga den eine kvelden og til framsyninga den neste), det som derimot gjer at teatret kan overskride kulturen og bli til kunst, er rett og slett at ein der får merke ei røyst ein aldri før har merka.

Dei ser kvarandre

Dei ser kvarandre komme gåande imot kvarandre.
Og begge ser dei ned, men dei held fram,
dei må jo det, med å gå imot kvarandre. Kva er det
dei tenkjer? Kvifor ser dei begge ned?

Dei nærmar seg kvarandre og ingen har sett
den andre. Dei går imot kvarandre, slik alle andre,
på denne gata, også går forbi kvarandre. Korleis tenkjer

dei som tidlegare har elska kvarandre? Er deira tankar
og hjarte ein lengsel etter å vere som steinar,
djupt i mold, eller er dei slike steinar? Er deira
skam så tung ein draum, at deira rørsler er steinen

utan vatn, utan vind og himmel? Dei går imot kvarandre.
Dei går imot kvarandre. Dei går imot kvarandre. Dei går
imot kvarandre. Dei går imot kvarandre. Dei møter kvarandre.
Dei går forbi kvarandre. Dei går ifrå kvarandre.

Jon Fosse

For Gud og kvarmann. Om Jon Fosses skodespel

«Eg skriv for Gud,» har Jon Fosse sagt. «Diktarens oppgåve er å nærme seg den uopnåelege Meining - stadig vere på sporet etter den tapte Gud.» Slik snakkar ein forfattar med ambisjonar som før fylte 40 kan vise til ein imponerande forfattarskap både i kvalitet og omfang. I løpet av dette året vil han ha 25 titlar på boklista si; barnebøker, romanar, forteljingar, noveller, dikt, essay og skodespel. Og slik snakkar ein forfattar som har distansert seg frå den samfunnsengasjerte, politiske kunsten. I bøkene sine skreller Fosse vekk alt ideologisk eller sosialrealistisk støtteapparat og lar dei menneskelege grunnvilkåra stå fram avkledd og nakne. Ikkje for å avkle språket meining, men for å leite etter meining. Fosse gir oss eit destillat av den totale hjelpeløysa som melder seg når språket sviktar, når dei enklaste og mest trivielle spørsmål endar i absurde konflikthar. Fosse overdriv, stiliserer og gjentek, og særleg i skodespela blir den språklege situasjonskomikken tydeleg. Han kallar

på latteren, vi ler av dei andre og oss sjølve, og det paradoksale er at han på mange måtar kjem nærmare det verkelege liv enn den litteraturen som blir kalla realistisk. Han manar fram det allmenmenneskelege så Gud og kvarmann kan kjenne seg att.

Medan Fosses essayistikk er teoretisk og lærd, er dei skjønnerlitterære bøkene frie for framandord, utspekulert symbolikk og kompliserte språklege figurar. I fleire av romanane dreier det seg om outsidersar i marginale situasjonar som t.d. i *Stengd gitar*, *Flaskesamlaren* eller i *Melancholia I*; det er personar på den yttarste kant, på avgrunnens rand. I skodespela handlar det om spørsmål menneske flest må slite med: sjalusi og einsemd, kjærleik og lengt. Fosses dramatik er små kammerspel som er meir lyriske enn episke, meir tilstand enn forteljing; ingenting hender gong etter gong. Intrige i tradisjonell forstand manglar, all kraft blir retta inn mot å vise menneske i språknaud. Den usminka, stotrande daglegtalet er avkledd all patos og viser ein del av livet som velferdsstaten ikkje har klart å sosialdemokratisere eller ekspertane ikkje har lykkast i å diagnostisere - og takk og pris for det. Men i takt med at

den norske velferdsstaten blir rikare og meir sjølvfornøgd for kvar dag, er det greitt å ha ein forfattar som minner om at ikkje noko politisk system har greidd å avskaffe sorg, sjalusi, lengt og fortviling.

I alle dei tre skodespela Fosse har skrivne til no, handlar ðet i det minste - ytre sett om konflikthar mellom mann og kvinne.

I *Og aldri skal vi skiljast* (1994) består rollelista av Han, Ho og Jenta. Ei fortvila kvinne har stengd seg inne i eit rom og ventar desperat på at mannen hennar skal kome heim. Opp att og opp att seier ho til seg sølv at no må han vel snart komme, han må komme no, men dei tvangsnevrotiske repetisjonane fører henne berre nærmare samanbrotet. Ventinga er det einaste haldepunkt ho har. Det handlar om den tomme eksistens og det forfengelege håp. Ho er lukka inne i seg sjølv og dei montone, manande replikkane er ikkje svar på det dei andre seier, og framkallar heller ingen kommunikativ reaksjon. Teksten kan lesast som eit dikt, ein slags indre psykotisk monolog på vers der omverda nokre gonger bryt inn og forstyrrar. Ein scenisk song, ein svært trist song.

I *Namnet* (1995) har ei gravid jente flytta heim til foreldra sine saman med han som skal bli far til barnet. Samtalen mellom dei to er full av misforståingar, klager og umotiverte avbrot og pausar. Dei stottrar seg fram i ein vond sirkel, og denne stotringa blir eit bilete på ein dobbelt spolert bodskap; ein annullerer det ein seier ved å leggje til noko nytt som heller ikkje fungerer. Det kan samanliknast med hakkinga frå ein motor som gjer det klart at den er i dårleg gjenge. I Fosses tekstar blir det eit lydleg teikn på svikt, ei frykt eller redsle for at noko skal stoppe opp. Slike situasjonar kallar òg fram det komiske, som når dei to prøver å bli einige om kva namn dei skal gi det ufødde barnet. Situasjonen er tragikomisk, men Fosse parodierer ikkje dei to hjelpelause; det handlar om at det verkeleg rasar saman. Personane er ufrivillig komiske og overleverte til latteren; men ikkje til det kalde, utvendige gapskrattet. Til det er det heile for pinleg typisk og analogt til våre eigne opplevingar. Det dishamorniske og latterlege avslører misforholdet mellom scenerommet og verda bak kulissene, vår verd. Latteren vekkjer ettertanken, og den avslører illusjonane i det vi tek for det verkelege. Modernistisk folkekomedie, har Kai Johnsen treffande kalla stykket.

I Fosses siste skodespel, *Nokon kjem til å komme*, er utgangspunktet for dei

to hovudpersonane det aller beste. Eit forelska par har kjøpt seg eit hus langt vekk frå andre folk for å isolere seg og dyrke kvarandre. Men snart kjem tvilen om at dei ikkje er heilt åleine, nokon kjem til å komme, og meir skal det ikkje til før forholdet deira begynner å rakne. Det handlar om draumen mange ber på om å komme seg vekk frå all verdas elende, ein draum som vanskeleg lar seg omsetje til det verkelege liv. Naive, enkle folk som vil det så vel, men der misforståingar og tvil gjer at små bagatellar øydelegg for den store draumen. Fosses dramatikkk handlar ikkje om at språket er meningslaust, men om at det er vanskeleg å forstå og bli forstått. Det tragiske ligg i den skjulte dialogen, i pausene, i alt som ikkje blir sagt. Og nett i møte med det komiske oppstår den latter og sjølvvinnsikt som kan setje oss på sporet etter den uoppnåelege meining.

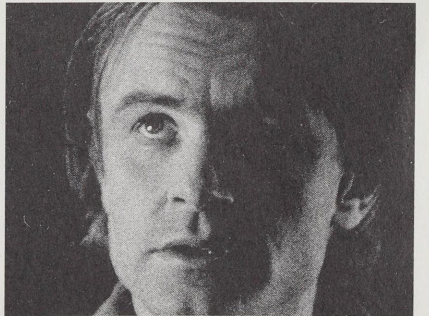
Trygve Åslund
(Redaktør i Samlaget)

Jan Grønli

Unn Vibeke Hol

Lasse Kolsrud

Jon Fosse (født 1959 i Strandebarm) er ein av dei mest særmerkte yngre forfattarane i Norge i dag. Hans litterære produksjon består av ikkje mindre enn 24 titlar: hovudsakleg romanar, men òg dikt, essay, barnebøker og dei siste åra har han skrive mykje dramatikkk.

BØKER

Raudt, svart	1983	Roman
Stengd gitar	1985	Roman
Engel med vatn i augene	1986	Dikt
Blod. Steinen er	1987	Forteljing
Frå telling via showing til writing	1989	Essay
Naustet	1989/91	Roman
Uendeleg seint	1989	Barnebok
Hundens bevegelsar	1990	Dikt
Kant	1990	Barnebok
Flaskesamlaren	1991	Roman
Hund og engel	1992	Dikt
Bly og vatn	1992	Roman
Dyrehagen Hardanger	1993	Barnebok
To forteljingar	1993	
Prosa frå ein oppvekst	1994	
Og aldri skal vi skiljast	1994	Drama
Vått og svart	1994	Barnebok
Olav H. Huges poetikk	1994	Essay
Dikt 1986-92	1995	
Namnet	1995	Drama
Melancholia I	1995	Roman
Nei å nei		
Hundemanuskripta 1.	1995	Barnebok
Nokon kjem til å komme	1996	Drama

PRISAR

Noregs Mållags barnebokpris 1990 for *Uendeleg seint*.
 Andersson-Rysst fond 1992.
 Nynorsk litteraturpris 1993 for *Bly og vatn*.
 Samlagetprisen 1994.
 Ibsenprisen 1996 for *Namnet*.

EILIV STRAUME VED UTDELINGA AV IBSENPRISEN FOR *NAMNET* 1996

«Skodespelet handlar om det vi ikkje klarer å seie til kvarandre, uttrykksfattigdommen i vår tid, det som ofte blir kalla eit kommunikasjonsproblem».

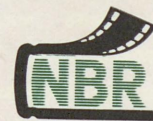
«Dette er eit lågmelt og ordknapt stykke, men med ei svært rik undertekst».

«Han er ein meister i bruk av den norske folkesjelas «pausesignal» - ja - ja».

«Gjentakingane i tekstene til Jon Fosse er som koret i ein gresk tragedie».

«...heilt ned på mikroplanet er han ein kunstnar i bruk av språket».

40193
Depotbiblioteket

96sd 43 193

FRAMOVER SPELAR VI

Hovudscenen

Til 7. mai
TROLLMANNEN FRÅ OZ
av L. Frank Baum

Til 22. juni
EVANGELIET ETTER MARKUS
fortald av Svein Tindberg

8. -15. mai
DET E HARDT Å VÆRE MAINN
av og med Iren Reppen

Première 24. august
HEDDA GABLER
av Henrik Ibsen

Première 18. september
OM MUS OG MENN
av John Steinbeck

Scene 2

Til 14. mai
MOLLY SWEENEY
av Brian Friel

Première 7. september
OTHELLO
av William Shakespeare

Prøvesalen

Til 23. mai
EIN SØRGJELEG TIME MED TOM
TELLEFSEN - KANSKJE TO...
tekster av Kafka, Beckett m.fl

13. - 15. juni
NORSK DRAMATIKKFESTIVAL

M E D A T T E R H A L D O M E N D R I N G A R .

det norske teatret